

Introductie fittesten in Nederland

Frisse adem

In Nederland ontbrak tot op heden een test op goede pasvorm en juist gebruik en onderhoud van adembeschermingsmiddelen. Met de introductie van fittesten door brancheorganisaties Avag en VVTB gaat dit veranderen.

tekst Rick van der Heide

De brancheorganisaties Avag (voor pbm-leveranciers en -fabrikanten) en VVTB (voor asbestsaneerders) hebben het initiatief genomen om fittesten voor gebruikers van adembeschermingsmiddelen in Nederland te introduceren. Het doel van de fittesten is om de gebruiker te controleren op het juist opzetten en onderhouden van zijn adembeschermingsmiddel en de pasvorm (*fit*) te checken. De test heeft dus niets van doen met de fitheid van de drager. In Engeland en Amerika is het al wettelijk verplicht om een fittest aan te bieden aan elke werknemer die adembescherming gebruikt of gaat gebruiken. De ervaringen in deze landen wijzen uit dat deze verplichtstelling een gezondere werkplek oplevert voor de gebruikers. De introductie ervan in Nederland loopt vooruit op de verwachting dat deze eis zal worden opgenomen in de Arboretgeving of in de nieuwe normeringen rondom adembeschermingsmiddelen.

Waarom fittesten?

Door de groeiende globalisering hebben de gezichten van mensen steeds meer verschillende vormen en maten. Er zijn ook vele soorten en maten adembeschermingsmiddelen verkrijgbaar, maar niet iedereen maakt gebruik van het juist passende middel. Daardoor sluit het adembeschermingsmiddel niet altijd goed aan op het gezicht en is de gebruiker onvoldoende beschermd. Controle

van de pasvorm met een fittest is dus belangrijk. In de Nederlandse chemische industrie worden nu al fittesten uitgevoerd. Uit deze testen is een voorbeeld bekend van een ervaren medewerker die al tien jaar lang in een groot deel van zijn werktijd een volgelaatsmasker draagt. Zijn fittest toonde aan dat zijn volgelaatsmasker onvoldoende op zijn gezicht aansluit en dus al die tijd te weinig bescherming heeft geboden. Deze vervelende situatie was te voorkomen geweest door vooraf een fittest te laten uitvoeren.

Wat is een fittest?

Een fittest is een soort praktijkexamen voor de gebruiker door een fittestester. Fittesten zijn uitsluitend af te nemen bij gebruikers van de zogeheten 'Tight Fitting'-middelen: stofkapje, vol- en halfgelaatsmasker. Geen fittest dus voor loszittende hoofdkappen, de fittest controleert immers de afdichting van een masker op het gelaat. Daarnaast controleert de test of de gebruiker het adembeschermingsmiddel op de juiste manier opzet en onderhoudt.

De fittest kent twee varianten:

1. de *kwalitatieve* fittest: lage beschermingsgraad zoals stofkapje bij schoonvegen van een vloer
2. de *kwantitatieve* fittest: hoge beschermingsgraad zoals volgelaatsmasker bij asbestsaneringswerkzaamheden

1. Kwalitatieve fittest

De kwalitatieve fittest is een subjectieve testmethode en heet ook wel de bitter/zoet-test. Bij deze test moet de gebruiker zijn adembeschermingsmiddel opzetten en krijgt daarna een grote kap over zijn hoofd. In deze kap wordt een bittere of zoete stof verneveld die men kan proeven, bijvoorbeeld bananensmaak. Neemt de gebruiker de geur of smaak niet waar tijdens de test, dan valt de fittest positief uit en kan de gebruiker het adembeschermingsmiddel gebruiken op de werkplek. Neemt de gebruiker de geur of »

De fittest controleert de afdichting van een masker op het gelaat

smaak wel waar, dan is de uitslag negatief. Het adembeschermingsmiddel sluit dan niet goed aan op het gezicht. In dat geval moet de fittestester samen met de werkgever en werknemer op zoek naar een ander masker met wel de juiste pasvorm. Dit kan betekenen dat de keuze valt op een masker van een andere fabrikant.

2. Kwantitatieve fittest

De kwantitatieve fittest is een objectieve manier om de afdichting van de adembescherming op de medewerker te testen. Deze test bepaalt de fitfactor van het adembeschermingsmiddel in combinatie met de gebruiker. Dat gebeurt door meting van de concentratie aan stofdeeltjes in de lucht binnen en buiten het masker. Als voorbeeld nemen we een gebruiker met een volgelaatsmasker op. Stel, we meten een concentratie buiten het masker van 3000 en binnen het masker van 1. Dan is de fitfactor $3000/1 = 3000$. Deze fitfactor vergelijken we met de vereiste fitfactor.

De vereiste fitfactor wordt afgeleid van de toegewezen protectiefactor van het adembeschermingsmiddel, in ons geval is die voor volgelaatsmaskers 20. Deze 20 vermenigvuldigen we met een veiligheidsmarge. In dit voorbeeld nemen we een veiligheidsmarge van 10, dus $20 \times 10 = 200$.

Belangrijke taak van de fittestester: de juiste oefening kiezen voor een specifieke fittest

De conclusie in ons voorbeeld is dan dat de fitfactor (3000) voldoende boven de vereiste fitfactor van 200 ligt. Het adembeschermingsmiddel sluit voldoende aan op het gezicht. Zou de fitfactor beneden de 200 hebben gelegen, dan moesten we voor deze medewerker een beter aansluitend volgelaatsmasker vinden.

Oefeningen

Tijdens het uitvoeren van de fittest moet de gebruiker zijn adembeschermingsmiddel opzetten en enkele oefeningen uitvoeren,

De tests zullen zorgen voor een toename aan kennis en vaardigheden bij de gebruikers

zoals het hoofd naar boven en beneden bewegen. Dit om de werksituatie na te bootsen. Want iedereen beweegt zijn hoofd tijdens het werk of praat tegen een collega met een adembeschermingsmiddel op. Deze bewegingen hebben direct invloed op de aansluiting van het masker op het gezicht. Die aansluiting moet ook dan goed blijven, zodat de gebruiker niet te veel vervuilde lucht inademt.

Een belangrijke taak van de fittestester is om de juiste oefening te kiezen voor een specifieke fittest. Een lasser beweegt zijn gezicht tijdens het werk veel naar boven en naar beneden en deze bewegingen moeten dus terugkomen in de oefeningen tijdens de fittest. Er bestaan ook gestandaardiseerde oefeningen die in totaal 10 minuten duren. Het hoofd van links naar rechts en van boven naar beneden bewegen, vooroverbuigen en weer rechtop gaan staan, diep ademhalen en een stuk tekst voorlezen zijn onderdelen van deze oefeningen. De voor te lezen tekst bevat woorden die ervoor zorgen dat de gebruiker bepaalde specifieke mondposities aanneemt. Alle oefeningen hebben tot doel de aansluiting van het adembeschermingsmiddel op het gezicht van de drager op de proef te stellen.

Erkende fittestesters

Fittests worden uitgevoerd door erkende fittestesters, die elke drie jaar een schriftelijk en praktijkexamen moeten afleggen om erkend te blijven. Tijdens het schriftelijk examen moet de fittestester laten zien dat hij de specifieke theorie over de adembeschermingsmiddelen beheerst. Maar het zwaartepunt ligt bij het praktijkexamen, tijdens welke de fittestester moet laten zien dat hij een goede fittest kan voorbereiden, uitvoeren en afronden. Het allerbelangrijkste van het praktijkexamen is dat de fittestester goed weet

om te gaan met een fittest die negatief uitvalt. Na vaststelling van de correcte werking van de gebruikte apparatuur moet de fittestester de gebruiker direct goed kunnen adviseren. Het staat dan immers vast dat het adembeschermingsmiddel onvoldoende bescherming biedt. Dit vereist directe actie met het oog op de gezondheid van de medewerker. Een door de Avag ingestelde commissie werkt momenteel aan een Nederlandse variant van het fittestestersexamen.

Conclusie

Kortom, de introductie van fittesten in Nederland is een goede zaak. De tests zullen zorgen voor een toename aan kennis en vaardigheden bij de gebruiker van adembeschermingsmiddelen. Met als resultaat een gezondere werkplek voor veel werknemers in Nederland. Door het fittestestersexamen is de verantwoorde uitvoering van de fittesten geborgd.

Een aandachtspunt: het is van belang gebruikers goed voor te bereiden op de fittest. Ze moeten weten wat het doel ervan is en wat de fittest precies inhoudt. Ook de begeleiding van gebruikers bij wie de test negatief uitvalt, verdient aandacht. De fittestester is opgeleid om in dergelijke situaties advies te geven, maar het is aan de werkgever zelf om de juiste vervolgstappen te ondernemen. «

Meer informatie: www.fittesting.nl.

Rick van der Heide is hoger veiligheidskundige bij Copla en pbm-specialist.